

Nr 15.

Ankom till Riksdagens kansli den 3 maj 1910 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 33 och 73 i förordningen om kommunalstyrelse på landet m. m. jämte en inom Riksdagen i ämnet väckt motion.

Närvarande: herrar Nyström, Fahlbeck, Behm, Säve, Uppström, Sjöholm, Berger, Clason, Bellinder, von Mentzer, af Callerholm, Nilsson, Beckman, Ericsson, von Schéele, Berg, Gustafsson, Zimdahl, Johansson och Karlsson. (Herr Johansson har icke närvarit vid utlåtandets justering.)

Till konstitutionsutskottets handläggning hafva båda kamrarna hänvisat en af Kungl. Maj:t till Riksdagen aflåten proposition, nr 86, däri Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att antaga följande förslag till

1) Lag

angående ändrad lydelse af §§ 33 och 73 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att nedannämnda §§ i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 3 Saml. 13 Häft. (Nr 15.)

§ 33.

Följande ärenden må ej af kommunalfullmäktige upptagas, utan skola alltid i kommunalstämma handläggas:

a) fråga om försäljning, pantförskrifning eller utbyte af någon sådan kommunen tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta afseende ändamål genom gåfva eller testamente kommunen tillfallit, äfvensom öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, kommunen till sådan fastighet äger;

b) påläggande af afgifter, som erfordra uttaxering för längre tid än fem år;

c) upptagande af lån, då beslut därom är af beskaffenhet att skola jämlikt § 73 underställas Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse;

d) justering af de i §§ 14 och 65 omförmälda längder;

e) val till ordförande och vice ordförande i kommunalstämman och kommunalnämnden; så ock till kommunalfullmäktige och till ledamöter i kommunalnämnden.

§ 73.

För att vinna bindande kraft skola kommunalstämmans beslut underställas Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse, då besluten angå:

a) försäljning, pantförskrifning eller utbyte af någon sådan kommunen tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta afseende ändamål genom gåfva eller testamente kommunen tillfallit, äfvensom öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, kommunen till sådan fastighet äger; och

b) upptagande af lån; dock att underställning icke erfordras i fråga om beslut att upptaga lån, där genom sådant beslut sammanlagda beloppet af kommunens utan underställning skedda upplåning icke öfverstiger skillnaden mellan, å ena sidan, en tiondel af den sammanlagda inkomst, för hvilken enligt § 58 kommunalutskylder skolat för sistförflutna året utgöras, och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i kommunen anskaffas genom uttaxering.

Kungl. Maj:ts nådiga pröfning skola ock underställas de af kommunalstämman antagna förslag till nya eller förhöjda afgifter å den allmänna rörelsen, såsom väg-, bro- och färjpenningar med mera.

Beslut eller förslag, som bör Kungl. Maj:ts nådiga pröfning underställas, skall insändas till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, hvilken det åligger att handlingarna, jämte eget utlåtande, till Kungl. Maj:t öfverlämna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1912.

2) Lag

angående ändrad lydelse af § 74 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.

Häri genom förordnas, att § 74 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 74.

För att vinna bindande kraft skola stadsfullmäktiges äfvensom allmänna rådstugans beslut underställas Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse, då de angå:

a) försäljning, pantförskrifning eller utbyte af sådan staden tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta afseende ändamål genom gåfva eller testamente staden tillfallit, äfvensom öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, staden till sådan fastighet äger; och

b) upptagande af lån; dock att underställning icke erfordras i fråga om beslut att upptaga lån, där genom sådant beslut sammanlagda beloppet af kommunens utan underställning skedda upplåning icke öfverstiger skillnaden mellan, å ena sidan, en tiondel af den sammanlagda inkomst, för hvilken enligt § 57 stadsutskylder skolat för sistförflutna året utgöras, och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i stadskommunen anskaffas genom uttaxering.

Kungl. Maj:ts nådiga pröfning skola ock underställas de af allmänna rådstugan eller stadsfullmäktige antagna förslag till nya eller

förhöjda afgifter å den allmänna rörelsen, såsom väg-, bro-, hamn- och färjpenningar med mera.

Beslut eller förslag, som bör Kungl. Maj:ts nådiga pröfning underställas, skall af magistraten, åtföljdt af dess underdåniga utlåtande i ämnet, insändas till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, hvilken det åligger att handlingarna, jämte eget yttrande, till Kungl. Maj:t öfverlämna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1912.

3) Lag

angående ändrad lydelse af § 30 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 25 maj 1862.

Härigenom förordnas, att § 30 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 30.

För att vinna gällande kraft skola stadsfullmäktiges beslut underställas Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse, då de angå:

a) försäljning, pantförskrifning eller utbyte af sådan staden tillhörig fastighet, som till bestridande af något bland stadens allmänna behof blifvit bestämd, så ock öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, staden till sådan fastighet äger;

b) upptagande af lån; dock att underställning icke erfordras i fråga om beslut att upptaga lån, där genom sådant beslut sammanlagda beloppet af stadens utan underställning skedda upplåning icke öfverstiger skillnaden mellan, å ena sidan, en tiondel af den sammanlagda inkomst, för hvilken enligt § 40 stadsutskylder skolat för sistförflutna året utgöras, och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i stadskommunen anskaffas genom uttaxering;

c) nya eller förhöjda afgifter å allmänna rörelsen för begagnande af de platser, som åt densamma blifvit anvisade, eller de inrättningar, som till dess betjänande äro gjorda;

d) förändring i de af Kungl. Maj:t för förvaltningsnämnderna fastställda instruktioner; och

e) förändring i gällande bestämmelser eller åtaganden, enligt hvilka kommunalutskylder skola utgå efter annan än den i § 40 bestämda allmänna grund, äfvensom påläggande af ny kommunalskatt efter annan än sist omnämnda grund.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1912.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag, tillåter sig utskottet hänvisa till de vid propositionen fogade utdrag af statsrådsprotokollen öfver civilärenden den 26 februari 1909 och den 11 mars 1910.

I sammanhang med den kungl. propositionen har utskottet jämväl till behandling förehåft en af friherre *Palmstierna* inom Andra kammaren väckt och till utskottet hänvisad motion, nr 254, däruti motionären hemställt, att Riksdagen uti Kungl. Maj:ts förevarande proposition måtte besluta följande ändringar, nämligen, »beträffande § 74 mom. b uti förslaget till lag angående ändrad lydelse af förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862,

att en bestämmelse tillfogas, hvarigenom stad utöfver i momentet angifvet lånebelopp må för inköp af fastighet, som erfordras för genomförande af fastställd stadsplan och tomtindelning, äga rätt utan underställning upptaga lån, med skyldighet att, där ej lånet inom tre månaders tid återbetalas, hos Kungl. Maj:t söka tillstånd till upptagande af fortsatt lån för ändamålet, samt

att sådan ändring i lagförslaget göres, hvarigenom stad från den uttaxering i stadskommunen, som omnämnes i momentet, må afdraga uttaxeringen för folkskoleväsen och barnavårdsnämnd i de fall, då denna uttaxering beslutas af stadsfullmäktige;

beträffande tidpunkten för lagens trädande i kraft,

att densamma måtte bestämmas till den 1 januari 1913.»

I fråga om de skäl, motionären anført till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Den föreliggande utredningen i ärendet synes utskottet otvetydigt gifva vid handen, att — särskildt ur synpunkten af Sveriges finansiella

förhållande till utlandet — en inskränkning erfordras i den kommunerna nu tillerkända rätt att utan Kungl. Maj:ts medgifvande upptaga lån. Då Kungl. Maj:t, i fråga om sättet för den fria lånerättens begränsning, föreslår, att gränsen skall bestämmas i förhållande till dels den beräknade beskattningsbara inkomsten inom kommunen, dels den beslutade uttaxeringens belopp, synes utskottet detta förslag vara ägnadt att, såvidt möjligt, ställa den fria lånerätten i beroende af den ekonomiska bärkraften. Äfven i fråga om afvägningen af ifrågavarande gräns kan utskottet i hufvudsak ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag. Af de företedda beräkningarna vill det nämligen synas, att gränsens bestämmande till skillnaden mellan, å ena sidan, en tiondel af den för föregående år enligt vederbörande kommunalförfattning beräknade beskattningsbara inkomsten inom kommunen och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i kommunen anskaffas genom uttaxering, innebär en ur allmänt ekonomisk synpunkt tillräcklig begränsning af kommunernas fria lånerätt, utan att i det hela inskränka densamma på ett sätt, som kan leda till förfång för kommunernas utveckling. Att Kungl. Maj:ts förslag i det hela icke kan antagas på ett för kommunerna menligt sätt inskränka deras fria lånerätt, vinner stöd däraf, att detsamma i nu berörda hänseenden ansluter sig till det förslag, som uppgjorts af styrelsen för svenska stadsförbundet, hvilket förbund företräder de kommuners intressen, hvilka i främsta rummet hafva behof af den fria lånerätten.

I ett afseende vill utskottet emellertid förorda en utvidgning af den föreslagna fria lånerätten. Enligt lagen den 25 juni 1909 angående folkskoleväsendet i vissa städer skola i stad, där stadsfullmäktige finnas och Konungen på framställning af stadsfullmäktige eller kyrkostämman därom förordnat, folkskoleväsendet samt frågor om uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn utgöra en för hela staden gemensam angelägenhet, hvilken staden såsom kommun har att vårda, och i sådan stad skola kostnaderna för ofvannämnda ändamål beslutas och utgöras på sätt om kommunalutskylder är stadsgadt. Med erinran om dessa bestämmelser har friherre Palmstierna i ofvan omförmälda motion framhållit, hurusom vid de statistiska beräkningar, på hvilka den af Kungl. Maj:t föreslagna begränsningen af den fria lånerätten grundats, den omständigheten icke kunnat beaktas, att, i samma mån stadskommunerna öfvertaga folkskoleväsendet, den för detsamma nödvändiga utdebiteringen kommer att äga rum i den borgerliga i stället för i den kyrkliga kommunen. För de städer, som ställt folkskoleväsendet under stadsfullmäktige, skulle enligt motionärens mening den fria lånerätten

sålunda blifva mer begränsad än afsikten torde hafva varit, medan åter andra städer kunde draga i betänkande att verkställa öfverflyttningen från den kyrkliga till den borgerliga kommunen på grund af den ytterligare inskränkning af deras lånerätt, som däraf skulle föranledas. Motionären har därför, på sätt ofvan nämnts, framställt yrkande, att berörda omständighet måtte vid hithörande bestämmelsers affattande beaktas.

Utskottet delar motionärens mening, att den olikhet i begränsningen af skilda kommuners fria lånerätt, som blir en följd af nämnda af motionären berörda omständigheter, innebär en afsevärd olägenhet. Det kan nämligen icke anses önskvärdt, att omfånget af städernas fria lånerätt göres beroende af, huruvida folkskoleväsendet och barnavården äro lagda under den borgerliga eller den kyrkliga kommunens beslutanderätt. För att i fråga om den fria lånerättens omfång åstadkomma full likställighet mellan samtliga kommuner vill utskottet sålunda förorda en ändring af Kungl. Maj:ts förslag i den af motionären angifna riktning; och utskottet har utarbetat förslag till de tillägg till den föreslagna lydelsen af hithörande bestämmelser i förordningarna om kommunalstyrelse i stad och kommunalstyrelse i Stockholm, som häraf påkallas.

Äfven i en annan punkt anser sig utskottet böra biträda motionärens förslag. Motionären har åberopat en af den kommunala centralbyrån verkställd beräkning, hvaraf framginge, att städerna den 31 december 1908 hade omkring 70 miljoner kronor i korta lån, men att, om Kungl. Maj:ts förslag varit gällande, sammanlagda beloppet icke fått öfverskrida 37,400,000 kronor. För en motsvarande inskränkning af den korta krediten krävas, framhåller motionären, i städernas ekonomiska förvaltning genomgripande förändringar, för hvilka den af Kungl. Maj:t föreslagna tiden intill den 1 januari 1912 vore alldeles för kort. Öfvergångstiden borde därför utsträckas ännu ett år. Svenska stadsförbundets styrelse, hvars förslag Kungl. Maj:t i hufvudsak följt, har uttalat sig i enahanda riktning.

Utskottet delar den sålunda uttalade uppfattningen, att tiden för ifrågavarande bestämmelsers ikraftträdande bör bestämmas till den 1 januari 1913. Därest tiden för fondering af ett så stort lånebelopp, som här är i fråga, bestämmas för kort, torde nämligen vara att befara, att kommunerna få vidkännas onödigt dryga räntekostnader.

Däremot anser sig utskottet, på de af departementschefen anförda grunder, böra afstyrka motionärens förslag i hvad det afser rätt för stadskommun att utan underställning upptaga lån för inköp af fastighet, som erfordras för genomförande af fastställd stadsplan och tomtindelning.

På grund af hvad sålunda anförts hemställer utskottet,

1) att Riksdagen må, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition och den i ämnet väckta motionen, antaga

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1) Lag

angående ändrad lydelse af §§ 53 och 73 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

Häri genom förordnas, att nedannämnda §§ i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 33.

Följande ärenden må ej af kommunalfullmäktige upptagas, utan skola alltid i kommunalstämma handläggas:

a) fråga om försäljning, pantförskrifning eller utbyte af någon sådan kommunen tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta afseende ändamål genom gifva eller testamente kommunen tillfallit, äfvensom öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, kommunen till sådan fastighet äger;

b) påläggande af afgifter, som erfordra uttaxering för längre tid än fem år;

c) upptagande af lån, ställt på längre återbetalningstid än två år;

c) upptagande af lån, då beslut därom är af beskaffenhet att skola jämlikt § 73 underställas Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse;

d) justering af de i §§ 14 och 65 omförmälda längder;

e) val till ordförande och vice ordförande i kommunalstämman och kommunalnämnden; så ock till kommunalfullmäktige och till ledamöter i kommunalnämnden.

§ 73.

För att vinna bindande kraft skola kommunalstämmans beslut underställas Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse, då besluten angå:

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

a) försäljning, pantförskrifning eller utbyte af någon sådan kommunen tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta afseende ändamål genom gåfva eller testamente kommunen tillfallit, äfvensom öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, kommunen till sådan fastighet äger; och

b) upptagande af lån, ställt på längre återbetalningstid än två år.

b) upptagande af lån; dock att underställning icke erfordras i fråga om beslut att upptaga lån, där genom sådant beslut sammanlagda beloppet af kommunens utan underställning skedda upplåning icke öfverstiger skillnaden mellan, å ena sidan, en tiondel af den sammanlagda inkomst, för hvilken enligt § 58 kommunalutskylder skolat för sistförflutna året utgöras, och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i kommunen anskaffas genom uttaxering.

Kungl. Maj:ts nådiga pröfning skola ock underställas de af kommunalstämman antagna förslag till nya eller förhöjda afgifter å den allmänna rörelsen, såsom väg-, bro- och färjpenningar med mera.

Beslut eller förslag, som bör Kungl. Maj:ts nådiga pröfning underställas, skall insändas till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, hvilken det åligger att handlingarna, jämte eget utlåtande, till Kungl. Maj:t öfverlämna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1913.

2) Lag

angående ändrad lydelse af § 74 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att § 74 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Bih. till Riksd. Prot. 1910. 3 Saml. 13 Häft.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

§ 74.

För att vinna bindande kraft skola stadsfullmäktiges äfvensom allmänna rådstugans beslut underställas Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse, då de angå:

a) försäljning, pantförskrifning eller utbyte af sådan staden tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta afseende ändamål genom gåfva eller testamente staden tillfallit, äfvensom öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, staden till sådan fastighet äger; och

b) upptagande af lån, ställt på längre återbetalningstid än två år.

b) upptagande af lån; dock att underställning icke erfordras i fråga om beslut att upptaga lån, där genom sådant beslut sammanlagda beloppet af kommunens utan underställning skedda upplåning icke öfverstiger skillnaden mellan, å ena sidan, en tiondel af den sammanlagda inkomst, för hvilken enligt § 57 stadsutskylder skolat för sistförflutna året utgöras, och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i stads-kommunen anskaffas genom uttaxering; skolande i sistnämnda summa icke inräknas de belopp, som afse folkskoleväsendet och uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn.

Kungl. Maj:ts nådiga pröfning skola ock underställas de af allmänna rådstugan eller stadsfullmäktige antagna förslag till nya eller förhöjda afgifter å den allmänna rörelsen, såsom väg-, bro-, hamn- och färjpenningar med mera.

Beslut eller förslag, som bör Kungl. Maj:ts nådiga pröfning underställas, skall af magistraten, åtföljdt af dess underdåniga utlåtande i ämnet, insändas till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, hvilken det åligger att handlingarna, jämte eget yttrande, till Kungl. Maj:t öfverlämna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1913.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3) **L a g****angående ändrad lydelse af § 30 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.**

Härigenom förordnas, att § 30 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 30.

För att vinna gällande kraft skola stadsfullmäktiges beslut underställas Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse, då de angå:

a) försäljning, pantförskrifning eller utbyte af sådan staden tillhörig fastighet, som, till bestridande af något bland stadens allmänna behof, *är vorden* bestämd, så ock öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, staden till sådan fastighet äger;

b) *upptagande af lån i utländskt mynt eller annat på längre betalningstid, än fem år, ställt lån;*

a) försäljning, pantförskrifning eller utbyte af sådan staden tillhörig fastighet, som till bestridande af något bland stadens allmänna behof *blifvit* bestämd, så ock öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, staden till sådan fastighet äger;

b) *upptagande af lån; dock att underställning icke erfordras i fråga om beslut att upptaga lån, där genom sådant beslut sammanlagda beloppet af stadens utan underställning skedda upplåning icke öfverstiger skillnaden mellan, å ena sidan, en tiondel af den sammanlagda inkomst, för hvilken enligt § 40 stadsutskylder skolat för sistförflutna året utgöras, och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i stadskommunen anskaffas genom uttaxering; skolande i sistnämnda summa icke inräknas de belopp, som afse folkskoleväsendet och uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn;*

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

c) nya eller förhöjda afgifter å allmänna rörelsen, för begagnande af de platser, som åt densamma *anvisade blifvit*, eller de inrättningar, som till dess betjänande *gjorda äro*;

c) nya eller förhöjda afgifter å allmänna rörelsen för begagnande af de platser, som åt densamma *blifvit anvisade*, eller de inrättningar, som till dess betjänande *äro gjorda*;

d) förändring i de af Kungl. Maj:t för förvaltningsnämnderna fastställda instruktioner; och
 e) förändring i gällande bestämmelser eller åtaganden, enligt hvilka kommunalutskylder skola utgå efter annan än den i § 40 bestämda allmänna grund, äfvensom påläggande af ny kommunalskatt efter annan än sist omnämnda grund.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1913.

II) att det i förevarande motion framställda yrkande, att i § 74 mom. b) i förslaget till lag angående ändrad lydelse af förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 en bestämmelse måtte tillfogas, hvarigenom stad utöfver i momentet angifvet lånebelopp måtte för inköp af fastighet, som erfordras för genomförande af fastställd stadsplan och tomtindelning, äga rätt utan underställning upptaga lån, med skyldighet att, där ej lånet inom tre månaders tid återbetalas, hos Kungl. Maj:t söka tillstånd till upptagande af fortsatt lån för ändamålet, icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 29 april 1910.

På utskottets vägnar:

J. F. NYSTRÖM.

Reservation

af herrar *Clason, von Mentzer* och *Zimdahl*, som anförde:

Den princip, på hvilken man velat bygga den här föreslagna lagändringen, har varit den, att den s. k. fria lånerätten inom en kommun skall stå i ett bestämdt beroende af *kommunens ekonomiska bärkraft*. Svenska stadsförbundets styrelse har i sin, med anledning af Kungl. Maj:ts ursprungliga förslag i ämnet afgifna skrifvelse af den 17 oktober 1909 med styrka betonat detta. »Vid valet af mätare», heter det, »för bestämmandet af, hur stort upplånadt rörelsekapital hvarje samhälle bör ha rättighet till, är det, enligt styrelsens mening, af vikt att finna *det mest tillförlitliga uttrycket för kommunernas ekonomiska bärkraft och förmåga att fullgöra åtagna förpliktelser.*» Sedan därefter påvisats, att enbart uttaxeringens storlek »ger hvarken Kungl. Maj:t eller långgivaren den bild af kommunens ekonomiska bärkraft, som bör åskådliggöras, när det gäller att bestämma, huru mycket kommunen får låna», heter det vidare:

»Vill man hafva ett uttryck för kommunens ekonomiska bärkraft, som fullt motsvarar förhållandena, borde en noggrann beräkning göras af hela dess förmögenhets värde och möjligheten att realisera densamma samt af alla de inkomster, som tillflyta stadens kassa. Då man emellertid af praktiska skäl för föreliggande fall måste nöja sig med en enklare beräkningsgrund, synes det styrelsen — särskildt med hänsyn därtill att *måttet på den fria upplåningsrätten bör stå i relation till de möjligheter, kommunen äger att genom beskattning uttaga den summa, som motsvarar skuldbeloppet* — som om den för fast egendom samt för inkomst af kapital och arbete påförda bevillningen vore att föredraga framför den i lagförslaget upptagna.

Rätten att upptaga lån utan Kungl. Maj:ts tillstånd bör därför ställas i visst förhållande till bevillningen. Men dessutom bör hänsyn tagas till *i hvad mån kommunens ekonomiska bärkraft blifvit ansträngd af för året utdebiterad beskattning*. Detta torde lämpligast kunna ske, om det belopp, kommunen skulle berättigas upplåna, utgör skillnaden mellan en viss i lagen bestämd multipel af bevillningskronornas antal och den å detta verkställda utdebiteringen.»

Den kungl. propositionen har sedermera i fråga om principen för begränsningen accepterat den ståndpunkt, som svenska stadsförbundets styrelse här intagit. Äfven utskottet har anslutit sig till samma grundsats, då det yttrat, att då »Kungl. Maj:t, i fråga om sättet för den fria lånerättens begränsning, föreslår, att gränsen skall bestämmas i förhållande till dels den beräknade beskattningsbara inkomsten inom kommunen, dels den beslutade uttaxeringens belopp, synes utskottet detta förslag vara ägnadt att, såvidt möjligt, ställa den fria lånerätten i beroende af den ekonomiska bärkraften».

I tillämpningen öfvergifver emellertid utskottets förslag denna såsom riktig förut antagna grundsats, att lånerätten skall bero af å ena sidan den beräknade beskattningsbara inkomsten inom kommunen och å andra sidan den inom kommunen beslutade uttaxeringen. Det är nämligen själfklart, att om en kommuns ekonomiska bärkraft skall uttryckas genom förhållandet mellan å ena sidan dess hela beskattningsbara inkomst och å andra sidan dess utdebitering per bevillningskrona, i sistnämnda faktor bör inräknas *all* utdebitering på denna inkomst, likgiltigt för hvilket ändamål denna utdebitering äger rum. Utskottet föreslår emellertid, i anslutning till en af friherre Palmstierna väckt motion, att vid beräkningen af utdebiteringen i städerna icke skall i densamma inräknas de belopp, som afse folkskoleväsendet och uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn.

Detta bortseende, vid en beräkning af uttaxeringen, från en viss del af densamma är naturligtvis fullkomligt godtyckligt och ger en aldeles skef bild af en kommuns verkliga ekonomiska bärkraft. Det är så mycket oegentligare att gå så tillväga, som af inom utskottet företedda siffror framgår, att flerstädes stadskommunernas uttaxering för kyrka och skola — i hvilken uttaxering tvifvelsutan skolväsendet ingår med den långt öfvervägande summan — utgör en mycket afsevärd del af hela uttaxeringen, exempelvis från 30 % ända upp till 45 % af det hela¹⁾. Vill man nå det afsedda målet, lånerättens begränsning efter kommunens verkliga bärkraft, kan det icke vara riktigt att vid beräkningen af dess utdebitering undantaga en så betydande post som dess utdebitering för folkskoleväsen och barnuppfostran.

Äfven den kungl. propositionens förslag i detta hänseende synes

¹⁾ I Stockholm och Göteborg, där redan nu utdebiteringen för skolväsendet beslutas af stadsfullmäktige, uppgår den till sammanlagdt öfver 4 millioner kronor. Skulle utskottets förslag genomföras, skulle sålunda kommunernas fria lånerätt utvidgas med ett så betydande belopp utöfver hvad Kungl. Maj:t i sin proposition föreslagit.

emellertid icke tillfredsställande. Enligt detsamma skulle sistnämnda utdebitering icke tagas med i beräkningen af kommunens uttaxering, så länge den beslötes på kyrkostämman, men väl tagas med i beräkningen, så snart den beslötes af stadsfullmäktige. Den skulle sålunda medtagas i Stockholm och Göteborg samt i de öfriga städer, där vid lagens ikraftträdande folkskoleväsendet öfverflyttats till stadsfullmäktige, men icke i de återstående. Då utskottet häremot anmärker, att det icke kan anses önskvärdt, att omfånget af städernas fria lånerätt göres beroende af, huruvida folkskoleväsendet och barnavården äro lagda under den borgerliga eller den kyrkliga kommunens beslutanderätt, kan denna invändning icke fränkännas befogenhet. Men utskottets eget försök att lösa svårigheten genom att helt enkelt bortse från en betydande del af kommunens utdebitering är icke mindre oegentligt.

Det enda riktiga blir under sådana förhållanden att låta den fria lånerättens begränsning bero af å ena sidan kommunens förmögenhet och å andra sidan dess *hela* utdebitering, den må vara beslutad på vare sig kyrkostämman eller kommunalstämman (resp. allmän rådstuga eller stadsfullmäktige). På samma gång en dylik anordning genomför den fulla likställighet mellan samtliga kommuner, som äfven utskottet eftersträfvat, är det den enda, som verkligen öfverensstämmer med den för hela detta lagförslag antagna grundprincipen om lånerättens bestämmande efter kommunernas ekonomiska bärkraft.

Vi hafva på dessa grunder yrkat, att utskottet skulle föreslå,

A) att Riksdagen må, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande proposition och den i ämnet väckta motionen, antaga

1) Lag

angående ändrad lydelse af §§ 35 och 75 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att nedannämnda §§ i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

§ 33.

Följande ärenden må ej af kommunalfullmäktige upptagas, utan skola alltid i kommunalstämma handläggas:

a) fråga om försäljning, pantförskrifning eller utbyte af någon sådan kommunen tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta afseende ändamål genom gåfva eller testamente kommunen tillfallit, äfvensom öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, kommunen till sådan fastighet äger;

b) påläggande af afgifter, som erfordra uttaxering för längre tid än fem år;

c) upptagande af lån, ställt på längre återbetalningstid än två år;

c) upptagande af lån, då beslut därom är af beskaffenhet att skola jämlikt § 73 underställas Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse;

d) justering af de i §§ 14 och 65 omförmälda längder;

e) val till ordförande och vice ordförande i kommunalstämman och kommunalnämnden; så ock till kommunalfullmäktige och till ledamöter i kommunalnämnden.

§ 73.

För att vinna bindande kraft skola kommunalstämmans beslut underställas Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse, då besluten angå:

a) försäljning, pantförskrifning eller utbyte af någon sådan kommunen tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta afseende ändamål genom gåfva eller testamente kommunen tillfallit, äfvensom öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, kommunen till sådan fastighet äger; och

b) upptagande af lån, ställt på längre återbetalningstid än två år.

b) upptagande af lån; dock att underställning icke erfordras i fråga om beslut att upptaga lån, där genom sådant beslut sammanlagda beloppet af kommunens utan underställning skedda upplåning icke öfverstiger skillnaden mellan, å ena sidan, en tiondel af den sammanlagda inkomst,

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

*för hvilken enligt § 58 kommunal-
utskylder skolat för sistförflutna året
utgöras, och, å andra sidan, den
summa, som för nämnda år enligt
beslut af kommunalstämma samt af
kyrkostämman skolat å berörda inkomst
utlaxeras.*

Kungl. Maj:ts nådiga pröfning skola ock underställas de af kommunalstämman antagna förslag till nya eller förhöjda afgifter å den allmänna rörelsen, såsom väg-, bro- och färjpenningar med mera.

Beslut eller förslag, som bör Kungl. Maj:ts nådiga pröfning underställas, skall insändas till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, hvilken det åligger att handlingarna, jämte eget utlåtande, till Kungl. Maj:t öfverlämna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1913.

2) Lag

angående ändrad lydelse af § 74 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att § 74 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 74.

För att vinna bindande kraft skola stadsfullmäktiges äfvensom allmänna rådstugans beslut underställas Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse, då de angå:

a) försäljning, pantförskrifning eller utbyte af sådan staden tillhörig fastighet, som för något dess gemensamma nytta afseende ändamål genom gåfva eller testamente staden tillfallit, äfvensom öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, staden till sådan fastighet äger; och

b) upptagande af lån, ställdt på b) upptagande af lån; dock att
längre återbetalningstid än två år. underställning icke erfordras i fråga

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

om beslut att upptaga lån, där genom sådant beslut sammanlagda beloppet af kommunens utan underställning skedda upplåning icke öfverstiger skillnaden mellan, å ena sidan, en tiondel af den sammanlagda inkomst, för hvilken enligt § 57 stadsutskylder skolat för sistförflutna året utgöras, och å andra sidan, den summa, som för nämnda år enligt beslut af allmän rådstuga eller stadsfullmäktige samt af kyrkostämman skolat å berörda inkomst uttaxeras.

Kungl. Maj:ts nådiga pröfning skola ock underställas de af allmänna rådstugan eller stadsfullmäktige antagna förslag till nya eller förhöjda afgifter å den allmänna rörelsen, såsom väg-, bro-, hamn- och färjpenningar med mera.

Beslut eller förslag, som bör Kungl. Maj:ts nådiga pröfning underställas, skall af magistraten, åtföljdt af dess underdåniga utlåtande i ämnet, insändas till Kungl. Maj:ts befallningshafvande, hvilken det åligger att handlingarna, jämte eget yttrande, till Kungl. Maj:t öfverlämna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1913.

3) Lag

angående ändrad lydelse af § 30 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Härigenom förordnas, att § 30 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 30.

För att vinna gällande kraft skola stadsfullmäktiges beslut underställas Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och fastställelse, då de angå:

(Nuvarande lydelse)

a) försäljning, pantförskrifning eller utbyte af sådan staden tillhörig fastighet, som, till bestridande af något bland stadens allmänna behof, är *vorden* bestämd, så ock öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, staden till sådan fastighet äger;

b) *upptagande af lån i utländskt mynt eller annat på längre betalningstid, än fem år, ställt lån;*

c) nya eller förhöjda afgifter å allmänna rörelsen, för begagnande af de platser, som åt densamma *anvisade blifvit*, eller de inrättningar, som till dess betjänande *gjorda äro*;

d) förändring i de af Kungl. Maj:t för förvaltningsnämnderna fastställda instruktioner; och

e) förändring i gällande bestämmelser eller åtaganden, enligt hvilka kommunalutskylder skola utgå efter annan än den i § 40 bestämda allmänna grund, äfvensom påläggande af ny kommunalskatt efter annan än sist omnämnda grund.

(Föreslagen lydelse)

a) försäljning, pantförskrifning eller utbyte af sådan staden tillhörig fastighet, som till bestridande af något bland stadens allmänna behof *blifvit* bestämd, så ock öfverenskommelse, som medför förändring i de rättigheter, staden till sådan fastighet äger;

b) *upptagande af lån; dock att underställning icke erfordras i fråga om beslut att upptaga lån, där genom sådant beslut sammanlagda beloppet af stadens utan underställning skedda upplåning icke öfverstiger skillnaden mellan, å ena sidan, en tiondel af den sammanlagda inkomst, för hvilken enligt § 40 stadsutskylder skolat för sistförflutna året utgöras, och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år enligt beslut af stadsfullmäktige samt af kyrkostämman skolat å berörda inkomst uttaxeras;*

c) nya eller förhöjda afgifter å allmänna rörelsen för begagnande af de platser, som åt densamma *blifvit anvisade*, eller de inrättningar, som till dess betjänande *äro gjorda*;

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1913.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

B) att det i förevarande motion framställda yrkande, att i § 74 mom. b) i förslaget till lag angående ändrad lydelse af förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 en bestämmelse måtte tillfogas, hvarigenom stad utöfver i momentet angifvet lånebelopp måtte för inköp af fastighet, som erfordras för genomförande af fastställd stadsplan och tomtindelning, äga rätt utan underställning upptaga lån, med skyldighet att, där ej lånet inom tre månaders tid återbetalas, hos Kungl. Maj:t söka tillstånd till upptagande af fortsatt lån för ändamålet, icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.
